

MERT GOKALP

Search...

ABOUT ME

HOME

BLUEFISH

İRME

BLOG

BOOKS

SERVICES

EQUIPMENT RENTAL

REFERENCES

STOCK

CONTACT

WORK

ALL

AFRICA

MARINE ANIMALS

NATURE GUIDE

PHOTOGRAPHY

VIDEOGRAPHY

Bir belgesel bir balığın soyunu kurtarabilir mi?

08 Sep, 2017 • No Comments

PembeNar Özel Röportaj

İlk gösterimi !f İstanbul Bağımsız Film Festivali'nde yapılan Lüfer Belgeseli, Türkiye'de tek bir balığa adanmış ilk belgesel olma özelliği taşıyor. Lüfer belgeseliyle ilgili Mert Gokalp ile görüştük.

<http://www.milliyet.com.tr/bir-belgesel-bir-baligin-soyunu-pembenar-detay-kultursanat-2492093/>

İstanbul'un sembolü lüfer de belgesele konu olan balıklar arasına girdi. Yönetmenliğini Mert Gokalp'in üstlendiği ve İstanbul Akvaryum'un sponsor olduğu "Lüfer" belgeseli nesli tükenme tehdidiyle karşı karşıya olan Lüfer balığına dikkat çekiyor.

İlk gösterimi !f İstanbul Bağımsız Film Festivali'nde yapılan Lüfer Belgeseli, Türkiye'de tek bir balığa adanmış ilk belgesel olma özelliği taşıyor. Türkiye'de bir balığa adanmış ilk belgesel olma özelliğini taşıyan ve İstanbul Akvaryum'un sponsor olduğu "Lüfer", Mert Gokalp ve 50 kişilik ekibinin 3 yıl, 100

çekim günü süren çalışmaları ve 600 saati aşan görüntüleriyle ortaya çıktı. Çevre örgütlerinin büyük beğenisini toplayan “Lüfer”, İf İstanbul Bağımsız Film Festivali’ndeki ilk gösteriminin ardından, 25 Nisan Ankara Uluslararası Film Festivali’nde En iyi 2. Belgesel Ödülü aldı. İstanbul Akvaryum’un sponsor olduğu Lüfer Belgeseli, yurtdışında da pek çok festivale katılmaya hazırlanıyor.

Gizem Aydoğan – PembeNar.Com

Mert Gokalp’ı tanıyabilir miyiz? Kısaca kendinizden ve çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz?

Aslında ODTÜ mühendislikten mezunum ama denize olan tutkum nedeniyle ODTÜ Sualtı Topluluğu’na girdim. Amatör olarak bilim alanında uğraştım ve daha sonra yurt dışında master, doktora gibi birtakım çalışmalar yaptım en sonunda kendimi deniz biyoloğu olarak buldum. Bu geçiş döneminde, doğaya, sanata ve görselliğe olan ilgimden dolayı, amatör fotoğrafçılık yaparken, kendimi profesyonel fotoğrafçı, profesyonel kameraman ve akabinde de yönetmen olarak buldum. Hayatımdaki deniz sevgisi, bilim tarafı, fotoğrafçılık, görsellik, kamera, yönetmenlik bir şekilde ayrı ayrı ilerleyen kulvarlar iken bir noktada birleşti.

Önce kitaplarla başladım; Türkiye Deniz Canlıları Rehberi, Doğa Rehberi gibi çalışmalar yaptım. Şu anda Türkiye’de insanlar bilgiye çok fazla ilgi göstermediği için kapatmak zorunda kaldığımız bir aplikasyon da var hatta Türkiye Deniz Canlıları Rehberi halen orada aslında. Bu çalışma ile de gördüm ki bunu görsellikle

birleştirebilirsem, ekranda bir şeyler anlatabilirsem, daha fazla insana ulaşabiliriz.

Belgesel yapmak benim çocukluk rüyamdı. Yaptığımız belgeselin, güçlü olmasının nedeni bu aslında. Belgeselin bilim olsun, mühendislik olsun, biyoloji olsun ciddi bir analitik altyapısı var. Deniz konuları, sualtı canlıları ve denizlerin şekillendirdiği toplumlar, iklim değişikliği, çevre, ekosistem üzerine makaleler ve haberler yazıyorum. Yeryüzü, insan, doğa, vahşi yaşamı insanlara aktarırken gösterdiği detaycılık, saygı, özen, titizlik bence Magma'yı Türkiye'nin en iyi dergisi yapıyor.

Denizlerin sizin için ne ifade ettiğinden bahseder misiniz? Bu alanda birçok çalışmanız bulunuyor.

Deniz benim için kısaca ev demek. En iyi bildiğim yer tanıdığım alan. Beni en çok mutlu edip hüzünlendiren... Her okyanusun, denizin su birikintisinin altını üstünü görmek istiyorum. İnanılmaz bir merak var içimde neler yaşıyor burada diye hep. Deniz insanların da bundan seviyorum sanırım. Önceleri bilgiydi, onlardan bir şeyler öğrenebilmek için, şimdilerde ise başka bir şeye dönüştü.

Lüfer'den biraz bahseder misiniz?

Lüfer'in herkes açısından farklı bir anlamı olduğunu düşünüyorum. Biz balığı yiyecek olarak görüyoruz. Lüferin avcılar için anlamı ise avlanmanın zorluğu. Sandalcılar için lüfer, ticari bir yöntem. Denizi bilen İstanbullular balığı da nereden alacağını biliyor, çünkü İstanbul Boğazı'ndaki lüferin tadıyla göç yolundakinin tadı bir değil.

Sualtı fotoğrafçılığı yapanlar için ise açıkça söyleyebilirim ki bu kadar güzel bir balık nadir görünür. Bunların yanında, Lüfer açısından beni en şaşırtan şey ise balıkçıların, lüferlerin yalnız ve saldırgan yunusları ısırıp kaçırdıklarını söylemesiydi. Beni şaşırtan detaylardan biri bu oldu.

**Lüfer belgeselinin sizin için önemi nedir?
Neden Lüfer belgeseli çekmek istediniz?**

Lüfer, Ege Denizi'nden Karadeniz'e, Karadeniz'den de Ege'ye çok zorlu bir yolculuk yapıyor. Yani Boğaz'ın akıntılarıyla ve fırtınalarla savaşıyor. Beslenmesi gerekiyor. Birçok balık, yunuslar tarafından kovalanıyor belki. İstanbullularla ilişkisi bir savaş aslında, burada romantize edecek bir durum değil. Sadece lüfer değil, diğer balıkların da geçtiği her noktada onları zehirliyoruz, ağ atıyoruz, zıpkınlıyoruz, olta ile tutuyoruz.

Lüferi yok etmek için elimizden gelen her şeyi yapıyoruz. Geçiş alanı bırakmıyoruz, yumurtlamasını engelliyoruz. En son dalyanlarla yumurtalı bir şekilde alıyoruz. Balığın başına gelmeyen kalmıyor. Biz zaten ekosisteme de bu şekilde davranıyoruz. Yani, hep insan üzerinden bakıyoruz. İstanbul'un lüferle ilişkisi yemek üzerine. Sevgimiz de, ekosisteme bakış açımız da yemek üzerine

diyebiliriz. Belgesel ise bir balığın, denizin ve canlılarının feryadı, bizlere seslenişi.

Konuyu neden Lüfer üzerinden belirlediniz?

Konu sadece, lüfer değil aslında. Lüfer bir sembol... Daha önceki sembol orkinostu, palamuttu 3-4 bin sene önce. Orkinos, uskumru ve kolyozun terk ettiği gibi, lüferin, palamutun ve kalkanın çok yakın bir süreçte İstanbul Boğaz'ından, Marmara'dan, Karadeniz'den bir daha gelmemek üzere yok olması veya bu sülardan çekilmesi mümkün. Bu belgeselin amacı da bunu anlatabilmek...

İnsanların Lüfer'e bakış açısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Lüfere bazıları sultan diyor, bazıları prens diyor ama bu bizim lüferi insanlara yakınlaştırabilmek için koyduğumuz isimlerden bir tanesi. Aslında canavar da derler...

Herkesin -oltacının da, zıpkıncının da koyduğu başka bir isim var.

Lüfere; defne yaprağı, çinekop, kofana, sırtıkara gibi bir sürü isim koymuşuz. Yani, demek ki bu balık o kadar sevilmiş ki, ayrı ayrı özellikleri o kadar benimsenmiş ki, bu balığa farklı isimler koyma ihtiyacı duyulmuş. Hatta bu durum şu anda şöyle bir çelişki yaratıyor: Balıkçılar diyor ki, çinekopun belli bir boyu büyümüyor, mesela böyle bir şey yok. Bu durumda bilime bakacağız; genetik olarak aynı balık hepsi ama işte önemli olan nokta İstanbullunun bu balığı kendiyile nasıl özdeşleştirdiği. Herkes farklı açıdan bakıyor: lüferi yiyenler yeme açısından, damak lezzeti üzerinden; avlayanlar, zıpkıncılar

balığın atıklığı üzerinden, korkusuzluğu üzerinden, oltacılar balığın yeme gelirkenki saldırganlığı, çekerken verdiği zevk üzerinden.

Bu belgeselin insanlar üzerinde nasıl bir etki bırakacağını düşünüyorsunuz?

TV gösterim ve dağıtım sıkıntılarını çözüp geniş kitlelere izletmeyi başarabilirsek hayatları üzerinde büyük etkisi olacağını düşünüyorum. Daha önce Türkiye'den böyle bir belgesel izlemediler, bu şartlarda bir sürede izleme imkanları olduğunu düşünmüyorum. Şaşıracaklar, üzülüp ağlayacak ve gülecekler. Filmin sonunda bir şeyler yapmak isteyecekler. Şimdiye kadar gelen tepkiler bu yönde.

Lüfer belgeseli için ne gibi destekler aldığınızı söyleyebilirsiniz? Çeşitli fon ve kuruluşlardan destek aldınız mı?

İstanbul Akvaryum'un bu süreçte bize önemli bir desteği oldu. Bunun yanında Adaser Alüminyum kamera desteği verdi. Kitle fonlama üzerinden bir çok kişi ise kişisel katkı sağladı.

Böyle önemli bir projeye çok destek aldığımız söylenemez ama malesef ülkemizde festival fonları, bakanlık fonları, özel kuruluşlar çevreyle, ekosistem ve vahşi yaşamla ilgili konulara çok ilgi göstermiyor. Dediğim gibi yanımızda olan en önemli destekçimiz İstanbul Akvaryum oldu. Hem maddi hem manevi olarak projemize yardımcı oldu. Destek sağladı ve bu şekilde kurgu bölümlerini tamamladık. Bu destek bizler oldukça önemliydi.

Bu belgeselin yapım sürecinden bahsedebilir misiniz?

Kendi adıma çok inanılmaz bir yolculuktu; çünkü bu durumu denizden ve balığın gözünden seyretme imkanı buldum. Normalde hiç girmeyeceğim, girmek istemeyeceğim noktalara bu belgesel nedeniyle girdim. Dalyanlardaki, gırgırların içerisindeki ağlara, hal gibi noktalara girmek; geleneksel balıkçıların kayıklarına veya oltacıların oltalarının uçlarına misafir olmak; zıpkıncılarla beraber dalış yapmak; denetlemeci arkadaşla beraber denetlemeler yapmak; bilim insanlarıyla beraber ekspedisyonlarına katılmak; aktivistlerle beraber denizleri savunmak gibi birçok yolculuğa çıktım.

Açıkçası, çekimler esnasında çok destek de olmadığı için birçok şeyi kendim yapmak zorunda kaldım. Senaryoyu kendim yazdım; yönetmenliğini, dalışları kendim yaptığım gibi daha birçok şeyin de kolundan tuttum. Çok zorluydu o açıdan. Ama bir açıdan da zorlu olan şey zevklidir; bir maceradır çünkü ucunu bucağını bilmediğimiz. Çekim aşamasında da, yazı aşamasında da, kurgu aşamasında da, animasyonda da, her aşamasında bu yolculuk müthiş bir heyecan ve zevkti. Ama kan ter gözyaşıydı ekip adına da, benim adıma da.

Çekimler ne kadarlık bir sürede tamamlandı? Nerede ve kimlerle gerçekleştirdiniz?

Belgesel çekimleri 3 senelik bir zamana yayıldı. 600 saatlik kayıt ve yaklaşık 100 çekim gününü içeriyor. Genel olarak ben Bodrumdan Karadeniz, Çanakkale, İstanbul Boğazı, İzmit ve Karenizde çekimler gerçekleştirdim. Arkadaşım Volkan Çalışır üç adet lokasyonda bana eşlik etti. Aynı şekilde arkadaşım Batu Tezyüksel, Serco bölümünde bana yardımcı oldu. Tan Morgül

röportajını da Onur Uysal ve Mehmet Abanoz ile beraber gerçekleştirdik çekimleri. Amerika, Avusturalya, Akdeniz ve Türkiye’den su altı bölümleri için destek görüntü aldık. İmre Azem helikopter görüntülerini sağladı.

Animasyoncumuz Joao Dias tek başına çok zorlu şartlarda müthiş bir iş çıkardı. Kurgucumuz Mehmet Abanoz ile beraber uğraştık. Onur Uysal hem senarist, hem de uygulamacı yapımcımız. Berke Can Özcan ve Burak Irmak belgeseli izleyip müthiş müzikler yaptılar. CGI (2 boyutlu görüntüleri) İngiltere’den Jim Lake, lüfer kafa animasyonlarını Koç Üniversitesi’nde Kerem Pekken yaptı. İngilizce çevirisi konusunda, İngilizce voice-over’larını yapan Jim Lake İngiltere’den bize destek verdi. Tiyatro oyuncusu Alptekin Serdengeçti lüfer oldu, seslendirdi, sağolsun. Açıkçası, bize destek verenler, kitle fonlama projesinden itibaren desteklerini esirgemeyen insanlar oldu. İstanbul Akvaryum sonraki süreçte hep yanımızdaydı. Bu güzel bir yolculuktu...

Defne Koryürek’in girişimi Fikir Sahibi Damaklar Slowfish’in başlattığı, “İstanbul balığa hasret kalmasın”, “lüfer koruma timi”, “lüfer bayramı” etkinlikleri, Banu Dökmecibaşı ve Greenpeace Akdeniz’in başlattığı “Seninki kaç cm?”, “Küçük balık yoksa, büyük balık da yok!” sloganları, ayrıca Marmara’daki trol-kaçak avcılık hareketine karşı zodyaklarla balıkçıların peşine düşüp bir kamuoyu oluşturma çabaları ile güzel sonuçlar aldık.

Belgeselde sizinle beraber emek veren deniz ve lüfer tutkunları olduğunu biliyoruz. Bu kişiler ile yaşadığınız komik, duygusal anlar oldu mu?

Sanırım benim için en unutulmazı ağları delip kaçmaya çalışan lüferdi. Jilet gibi dişleriyle dalyan ağlarını kesmeye çalışıyordu balık. Ama ağlar o kadar güçlü ki bunu başaramadı. 15 dakika kadar filme alıp izledim bu balığı tam bir savaşçıydı, yorulana kadar dişledi ama nafile.

Belgeseli izleyen kişilerden aldığınız tepkiler nasıl?

İzleyenler çok etkileniyor ve adeta duvara çarpmış gibi hissediyor. Hatta ağlayanlar, “Ben balık yemeyeceğim” diyenler oluyor. Biz de bu yorumları duyduğumuzda emeğimizin karşılığını bulduğunu düşünürüz. Çünkü Tan Morgül’ün de belgeselde söylediği gibi “Süpermarket gibi bakıyoruz ekosisteme”. Bilinçsiz, düşüncesizce çevreye bakmak yerine, insanlarda bazı duyguları uyandırmaya çalıştık ve amacımıza da ulaştığımızı düşünüyorum.

Belgeselde yer alan balıkçılar ve diğer deniz sevdalıları belgeseli izledi mi? Beğendiler mi?

Evet ilk gösterimimiz oldukça güzel geçti. Filmde yer alan Defne Koryürek, Serco Ekşiyen, Filo Esat ve Adalar Balıkçı Kooperatif Başkanı geldi. Oldukça güzel duygusal anlar yaşadık.

Lüfer belgeselinin !f İstanbul Bağımsız Film Festivali’ndeki ilk gösteriminin ardından nerelerde yer aldınız ve almaya hazırlanıyorsunuz? Yurtdışındaki festivallere girmek ile ilgili planlarınız var mı?

Öncelikle bir festival süreci var, yani kendi yolculuğunu yapıp bir hayata bürünmesi

gerekiyor filmin. Türkiye'deki aslında en önemli festival olan (!f) İstanbul Bağımsız Film Festivali'nde çok güzel bir başlangıç yaptık. Ankara Film Festivalinde en iyi 2. Belgesel ödülünü aldık. Türkiye'deki görevini aslında bir ölçüde tamamladı. Sırada başka şehirler, İstanbul'da gösterimler ve yurt dışı festivaller var. Şimdilik yurt dışında kesinleşen gösterimler şöyle

1-Godollo International Nature Film Festival, Hungary May-June 2017

2-Buzz Cee-4 Temmuz, 2017

Uluslararası Film Festivali, Buzau, Romanya

3-Beyond The Borders, 28 Ağustos 2017

Castellorizo Uluslararası Belgesel Festivali, Meis-Yunanistan

4-Voces from the Waters, 18 Ekim 2017

International Traveling Film Festivali
Bangladore, Hindistan

Bu meseleye bir katkınız olduğunu düşünüyor musunuz?

Umarım daha sürecimiz devam ediyor.

Bu belgeselden sonra denizler için nasıl bir yol planladınız?

Şu an sloganımız, "Bir belgesel bir balığın soyunu kurtarabilir mi?" Bu belgeselin iyi resim çizdiğini, anlattığını, aktardığını düşünüyorum. Siyasi veya politik bir şey olmadan, balıkçı karacı farkı gözetmeden, çevreye veya kapitale düşkün şehir hayatını seven insan ayrımı yapmadan, köylü şehirli demeden bu durumu herkese rahat bir şekilde aktarabilecek bir belgesel olduğunu düşünüyorum. Biz bu belgeselin etrafında tek bir vücut olarak denizlerdeki sistemi, hor görülmeyi ve yok etmeyi bir şekilde dönüştürüp doğru bir takım noktaya taşıyabiliriz.

Belki gerçekten lüferi, lüfer bağlamında da denizlerimizi, Marmara'yı, Karadeniz'i, Boğazları kurtarma şansımız olabilir. "Kurtarmak" da biraz iddialı bir kelime, yine insanlık tarafından bakıyoruz ama yaptığımız etkileri geriye alma çabasına gelebiliriz. Bizim amacımız, bu mesajı mümkün olan en fazla seyirci adayı ile buluşturabilmek.

Bu çektiğimiz bir kuzey hikâyesiydi. 5 senedir çektiğimiz başka bir projemiz var elimizde. Orfoz balığı üzerinden güney hikâyesini anlatıyoruz. O daha tatlı, daha canlı sualtı görüntülerinin olduğu, daha muhteşem bir yapım. İstanbul Akvaryum yanımızda ama bu proje için de desteğe ihtiyacımız olacak -ki, daha güzel işler, global anlamda daha iyi işler çıkartabilelim. Kültür Bakanlığı destekli yeni bir belgeselimiz var. Onunda çekimlerine yakın zamanda başlayacağız.

Bu belgeseli festivallerin dışında bir yerde seyredebilecek miyiz?

Bunun için online platform, sanki en güzel nokta gibi; çok cüzi bir parayla gidip İnternet'ten izleyebileceğiniz bir noktaya taşımak. Olursa, birtakım televizyonlarla anlaşmalı olabilir ama tabii ki ilgi bekliyoruz.

■

Filed Under: BLOG, Media, My Articles
Tagged With: balik, belgesel, bluefish, deniz, gazete, istanbul, lufere, milliyet, roportaj